

מסביב לשולחן

עלון שבת לכלל ישראל

פרשת השבוע - וירא

Y.S.C.C

"שבו לכם פה עם הזמור"

הוא דיבר גם על עצמו וגם על יצחק שישוב ואכן כך היה..
רואים מכאן שדיבורו של אדם מאוד קובע.

אמר יהוא: "אינני רוצה שיכנסו אנשים זרים וציווה לנעול את הדלתות..

המשיך יהוא ואמר: "עכשיו נלבש כולנו מדים כדי שנוכל לזהות אחד את השני". לבשו כולם מדים. אחרי שהכל היה מוכן סימן יהוא לחייליו והם נכנסו פנימה והרגו את כל עובדי הבעל.

בסוף ימיו יהוא עצמו עבד עבודה זרה.. ואיך קרה שכה הדרדר? מפני ש'ברית כרותה לשפתיים'. הוא אמר "יהוא יעבדנו הרבה" הוא הוציא את המילים מהפה ואכן כך היה..

אפשר לנקוט בלשונות המשתמעות לשתי פנים, אך חלילה לא להוציא את המילה עצמה מהפה. שפתיים הם דבר קדוש ומילים היוצאות מהפה עלולות לגרום צרות יסורים, חלילה..

~ מתוך ומתוק האור ~

"וזה פקד את שרה כאשר אמר"

ללמד שהמבקש רחמים על חבירו, הוא נענה תחילה (בבא קמא)

יהודי אחד בא לר' דוד מללוב והתלונן שחבירו פתח מולו חנות ובה אותן הסחורות שיש לו ופרנסתו נפגעת..

ענה לו ר' דוד: "יש לי עצה בשבילך, בקש מה' שישלח קונים לחברך וממילא גם אתה תיוושע, שהרי אמרו חז"ל "כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה" ובוודאי יש להתפלל על חבר גם אם הדבר כרוך בהפסד שלך.."

וראיה מאברהם אבינו שהתפלל על שרה שתלד בן אפילו שהיה חשש שליצני הדור יאמרו: מאבימלך נתעברה שרה" ואף על פי כן התפלל עבורה..

~ אמרי חכמה ~

"רק אין יראת א-להים במקום הזה והרגוני"

יראת שמים אינה סתם תוספת מעלה באדם,
אלא מי שיש בו יראת שמים, הוא כאוי לתאר אדם.
ומי שאין לו יראת שמים, אינו אדם!
ר' אלטמן וסקמן זצ"ל

"כי ידעתיו למוען
אשר יצוה את בניו
ואת ביתו אחריו"

רק אחרי שהוא היה
לקיים ועושה
היה פונה ודורש זאת
לבטא ביתו.
אתה לא יכול לדרוש
להילד שלך, אם אינך
להווה דוגמא אישית..

"רק אין יראת ה'
אי אפשר להיות
חופשי לן היראה.
ולכן כאשר האדם
אינו ירא לן
ה'אחד' (בורא שלום) אז
הוא לוכד להיות
ירא לדברים רבים..

ליקובי למהרין

"ויהי כביצוק
בעיני זותניו"

כאשר אין
יראת שמים
אפשר לראות
ניסים ונפלאות
ולהישאר אטום
ולצחוק מכל דבר.

שם משמואל

מלאכת 'מחיקה' בשבת

פינת ההלכה

'מחיקה' היא אחת מ-39 אבות מלאכות האסורות בשבת. והיינו בתנאי: 1. שמוחק כתב המתקיים. 2. שמוחק על מנת לכתוב במקום המחוק. וחכמים אסרו אף מחיקת כתב שאינו מתקיים ואפילו שלא על מנת לכתוב במקום המחוק. ולפיכך:

א. אין למחוק אותיות או צורות שנכתבו על שמשה מאובקת או שנכתבו בחול.

ב. אין למחוק אותיות או צורות שנכתבו בלחות שעל גבי חלון או בקבוק.

ג. עוגה שכתוב עליה אותיות או צורות, מותר לחותכה כדי לאוכלה, אף על פי שהאותיות נמחקות (כיון ש-א אט מתכוון לכך. ב אין לו ענין בכך), ואין הבדל בזה בין אם האותיות הם מגוף העוגה, או מסוכריות או שוקולד או מקרם.

ד. מותר לקרוע אריזות שיש בתוכם דברי מאכל, או מכסים מנייר אלומיניום שאוטמים מוצרי מזון, אף אם מודפסים עליהם אותיות שנקרעות בזמן הפתיחה.

ה. מותר לקנח בשבת בנייר שיש בו צורות או אותיות, אף שנמחקות תוך כדי שימוש.

ו. מי שכתב קודם השבת על כף ידו, ושכח לרחוץ ידיו ולנקותם, מותר לו ליטול ידיו בשבת לסעודה, באופן שייטול ולא יגב את ידיו (כיון ש-א אט מתכוון לכך. ב אין הכרח שימחק).

ז. מותר לפרק פאזל המורכב מחלקי אותיות או צורות, אף שעל ידי כך מבטל מילים או צורות. וכן מותר לפרק משחק אותיות שמקרבים זו לזו, על ידי מגנט או סקוטיץ', ונוצרת מילה.

משל לשמש ולרוח שהחלו להתווכח מי יותר חזק וחשוב, ואמרו 'הבה נבדוק'. ראו אדם מהלך עם מעיל, כובע, צעיף וכפפות, והרוח החלה מנשבת בעוז ובתעצומות. אלא שהאדם הידק את כובעו בחוזקה, וביד השנייה החזיק את צעיפו. הרוח נשבה בחוזקה עוד ועוד, אלא ככל שהיא גברה - כך האיש החזיק עוד יותר חזק בלבושו החם. עד שהרוח אמרה לשמש 'לא הצלחתי, עכשיו נראה אותך'.

השמש החלה לשלוח לעברו קרני חום, והוא החל להזיע והוריד מיוזמתו את הכובע, בהמשך את המעיל, ואט אט גם את הכפפות והצעיף, עד שנוותר עם גופייה בלבד...

הנמשל, אם האדם רואה שהחיים קצת קשים והאשה כביכול עושה קצת "רוח" - זה מהדק אותו לבוראו והוא לא נכנע ליצרו אלא ליוצרו. מה שאין כן אם השמש זורחת עליו כל הזמן, והאשה לא מעירה לו ושואלת מדוע הוא לא לומד תורה ואינו הולך להתפלל במניין. אזי הוא עלול להוריד את הכיפה מראשו ואת הציצית מבגדו..

וזה אחד הפירושים בפסוק "גמלתהו טוב ולא רע", שלכאורה אם אמר טוב - זה ודאי לא רע, אז מדוע הכפילו? אלא שהאיש צריך לקום בבוקר לתפילה במניין, והאשה "מרחמת" עליו ולא רוצה להפריע את שנתו. לכאורה זה טוב, אבל הטוב הזה מדומה, כי יוצא ממנו רע, מה שאין כן אם היא מעירה אותו, שזה רע לכאורה, שהרי היא מפריעה את שנתו. אבל ודאי שהדבר טוב, שבכך היא גורמת לו להתקרב לה' ולעשות רצון קונו.

"ויאמר.. איה ערה.. הנה באוהל"

כאשר אשה יודעת שהיא כלי להשראת השכינה, שהיא הכלי דרכו מגיעים לעולם גדולי ישראל - היא מבינה היטב שכלי כזה לא מראים לאף אחד, היא שומרת על צניעותה! זהו יהלום מזהיר, ואף אחד לא מוכן אפילו לרמוז שהוא קיים!

מתוך תפארת שמשון

"מה רבו מעשיך ה'"

שומר ראשו של ראש ממטלה מפורסם לשעבר מספר שהתלווה אליו לטיול בשבילי ביתו. ראש הממשלה עצר והתבונן בחיפושית זעירה. הזדקף ואמר: "אינך יכול להתבונן ביצורים זעירים אלו ובתבונתם, בלי להסיק שיש בורא לעולם!" אמת ויציב.. אז מה, האם סב על עקבותיו ועשה תשובה והתחיל להניח תפילין? האם התחיל לשמור שבת...?

צריך לצרף מעשה למחשבה...

על ההורים לתת מידי פעם פרסי עידוד לילדיהם, עד שבמשך הזמן יגדלו הילדים ויבינו שמטרת הלימוד והמעשים טובים הוא כדי לקיים מצות הבורא.

שבילי החינוך

מסירות נפש
זה לא רק להיהרג על קדוש ה'
אלא מסירות נפש זה גם לעמל התורה
וקיום המצוות...
הגרי"ש מינקוס זצ"ל

עיקר ההבדל בינינו לבין הגוים
הוא בזה שקבלנו את התורה,
וממילא מובן
כמה אנו צריכים להתעסק בתורה,
שזה ההבדלה מהם...

"שיכרך הרבה מאוד"
שכר מצוות נקבע
על פי יחסו עז מאז אמצוה שש...
וגלג ווגלג מאז

כשאדם קם מהנפילה שלו, זה עיקר התשובה והנצחון..
הסטייפליר זצ"ל

סיפור לשבת

נסיעה ברכבת

מדי פעם בפעם היה אדמו"ר הרש"ב (רבי שלום-דובער) מליובאוויטש יוצא מן העיירה ליובאוויטש ונוסע למקומות שונים, כדי לפעול למען הכלל.

בין השאר ידועה אסיפת הרבנים שהתקיימה בעיר וילנה, ושבראשה ישבו הרבי, הגאון רבי חיים סולובייצ'יק והגאון רבי חיים-עוזר גרודזינסקי.

באסיפה זו נשא הרבי דברים חוצבי להבות כנגד השלטון הרוסי. הדברים בקעו מנהמת ליבו של הרבי, עד שבסימס צנח מתעלף על כיסאו.

דבריו החריפים העמידוהו בסכנה מפני השלטון, שנציגיו נכחו באספה ועקבו אחר כל מילה שנאמרה שם. עם זה, הרושם העצום שחוללו הדברים בלב משתתפי האספה, תרם רבות לחישול רוח הרבנים ולהרמת קרנם בעיני עצמם ואצל המנהיגים.

את העיר פטרבורג, שהייתה באותם הימים בירתה של רוסיה, הירבה הרבי לפקוד, שכן בה שכנו משרדי הממשלה, ורוב ענייני המדינה נחתכו בין כותליהם.

הוא פעל שם לביצור מעמדם של הרבנים, נאבק נגד רדיפת היהודים, ופעל למניעת כפיית תוכני לימוד כפריניים על ילדי ישראל, ועוד.

על-אף המצב המתגונן, לכאורה, שבו היו נתונים הרבי והאוכלוסייה שבשמה ולמענה פעל, מעולם לא התנהג כנרדף ולא הסכים לכוף את ראשו לפני איש. להפך, בכל הליכותיו הקרין תמיד עוז-רוח וגאון יהודי.

את מסעותיו לעיר-הבירה נהג לערוך במחלקה הראשונה ברכבת. במחלקה זו – שבה היה לכל נוסע תא משלו – נסעו אנשי השלטון, בני אצולה ואנשי-עסקים עתירי ממון.

באחת מנסיעותיו ברכבת, בדרכו לשוב לליובאוויטש, הבחין הרבי כי שכנו בתא הסמוך הוא יהודי. חזותו העידה עליו כי איש-עסקים נכבד ועשיר הוא, אך בעיניו החדות הבחין הרבי כי הוא גם יהודי ירא-שמים.

הרושם הזה קיבל חיזוק עם שחר, כאשר הלה התייצב לתפילת שחרית, עטוף בטלית ומעוטר בתפילין.

"לאחר שיסיים את תפילתו, הזמן אותו לתאיו", ביקש הרבי מהגבאי שנלווה אליו, החסיד ר' אלחנן מרוזוב, "מבקש אני להחליף עמו כמה מילים".

כשנכנס איש-העסקים לתאו של הרבי הזמין הרבי להתיישב ולסעוד עמו ארוחת בוקר. במענה לשאלת הרבי, הציג הלה את עצמו, ואז הבין הרבי כי

פניני

משל זממשל

ע"פ הספר 'משל למה הדבר דומה'

הכסוף

עשיר אחד סבל מנדודי שינה קשים, בכל לילה היה עולה על יצועו כשדאגה מכרסמת בליבו ולא נותנת לו מנוח. מהי אותה דאגה?

עשיר זה עסק במסחר ביהלומים, באבנים טובות ובמרגליות, ומטבע הדברים החזיק בביתו תדיר אוצר עצום של אבנים יקרות וכן שטרות כסף רבים במזומן.

אמנם - כך חשב העשיר - כספי ואוצרי טמונים בכספת גדולה וחזקה, אולם מה יהיה חלילה אם ייכנס אל הבית גזלן ויאיים עלי שאפתח את הכספת, מה אעשה אז?

מחשבה זו הטרידה אותו מאד, וכן הסתובב מצד אל צד ולא היה יכול להירדם...

לילה אחד קפץ העשיר בשמחה וחשב: יש פתרון!

מה עשה? הזמין אל ביתו מומחה לכספות, וזה התקין בתוך הכספת דופן כפול - בתוכו הטמין את רוב רכושו, ובכספת עצמה השאיר מעט מזומנים ומספר אבנים זולות.

אם יבוא חלילה גנב - חשב העשיר - ימצא רק את מקצת הכסף, והשאר הרי טמון בבטחה.

מיני אז ישן העשיר שנת ישרים...

כמו עשיר זה - אמר הצדיק רבי חיים ממנוקאטש - כן צריכה להיות הנהגת האדם בעבודת ה', שכן אם יעבוד אדם את בוראו בפרסום גדול עלול חס ושלום לבוא לידי גאווה או שייתנו בו הבריות "עין הרע".

על כן את רוב רובה של עבודת ה' יש להצניע מעין כל, ורק מעט שבמעט מותר לגלות לרבים...

"אכן", השיב לו הרבי.

"אם אנחנו מזכירים את שמה של עיירה זו", אמר הסוחר כעבור רגע, "אנצל את ההזדמנות ואשאלך דבר-מה שמסקרן אותי זה זמן רב. מדי פעם בפעם אני פוגש חסידים של הרבי מליובאוויטש. עם מקצתם אני אף עושה עסקים.

"בכל פעם ששמו של רבם מועלה הם מדברים עליו בחרדת-קודש ומספרים עליו ניסים ונפלאות. אומרים הם כי הוא קדוש, תלמיד-חכם עצום וצופה למרחוק. בעיניהם נחשב הוא גדול הדור. האומנם כאלה הם הדברים! או שמא, כפי שאני סבור, יש הגזמה בדברי החסידים?"

למשמע השאלה, נתחייך הרבי. "אף אני נוטה להסכים לדעתך", אמר ומיד הוסיף, "יש בו משהו, אך לדרגת אבותיו אין הוא מגיע".

השיחה בין הרבי לבין הסוחר נמשכה עוד, עד שהרכבת נעצרה בעיר הסמוכה לליובאוויטש. חסידים רבים התאספו בתחנה, ונראה היה כי הם ממתניים לקבל את פניה של אישיות חשובה.

למראה ההמולה הרבה פנה הסוחר אל כמה מהחסידים ושאלם את פני מי באו לקבל. "מה זאת אומרת?!", השיבו לו החסידים בתמיהה רבתי, "את פניו של רבנו, הרבי מליובאוויטש!"

או-אז הבין סוחר-היערות העשיר כי האיש שעל שולחנו סעד ארוחת-בוקר לא היה עמית לעסקים, אלא הרבי מליובאוויטש בכבודו ובעצמו. אסף הסוחר את חפציו וירד מהרכבת. משם עשה גם הוא את דרכו לליובאוויטש.

כשהגיע לעיירה התייצב בתור של המבקשים להתקבל אצל הרבי ביחידות. בבוא תורו, נכנס פנימה בראש מורכן ובעיניים מושפלות. "מבקש אני את סליחת הרבי על שלא נהגתי בו בכבוד הראוי. זה מפני ש..."

"זה בסדר גמור", הרגיעו הרבי, "כפי שכבר אמרת לך, אין צורך להגזים..."

סוחר היערות, שבמהלך הנסיעה המשותפת ברכבת, התרשם עמוקות מחכמתו של הרבי, וכעת גם מענותותו, ביקש להתייעץ עמו בענייני עסקיו. "הפעם אני שואל את שאלותיי כפי ששואלים רבי של חסידים", אמר בחיוך מבוייש. הרבי השיא לו עצות ואף בירכו בברכת הצלחה.

עצותיו של הרבי הוכיחו את עצמן, וברכתו התקיימה. סוחר-היערות, שהיכרותו עם הרבי נולדה בפגישה אקראית ברכבת, החל מאז לפקוד את ליובאוויטש לעיתים תכופות, ונעשה אחד מחסידיו הנאמנים של הרבי הרש"ב.

האיש הוא סוחר-יערות ידוע, ששמו היה מוכר לו מכבר, אף כי מעולם לא פגשו פנים-אל-פנים.

הרבי לא הניח לאיש לשאלו לשמו ומיד פתח עמו בדברים מתחום עיסוקו - סחר עצים ויערות. הרבי הראה בקיאות רבה בתחום, עד שהסוחר היה משוכנע כי לפניו סוחר-יערות גם-כן.

בתוך כך נודע לסוחר כי פני הרבי מועדות לליובאוויטש. "אה... אתה מליובאוויטש?", שאל.

לא על השכל לבדו

מים ויין

אין צורך דווקא בדוגמה קיצונית זו, אלא אפשר להיווכח שהשכל אינו מגן על האדם מפני 'הריגה' בדקות, כמו הלבנת פנים (שנחשבת כשפיכות דמים). לפעמים דווקא השכל מוצא סיבות ונימוקים לפגיעה בזולת ולהלבנת פניו ברבים. לכן אי־אפשר להישען על השכל, אלא הבסיס היחיד להתנהגות מוסרית נכונה היא צו אלוהי שאינו ניתן לערעור על־ידי השכל.

כדי להדגיש עניין זה ניתנה מצוות ניסוך היין במקדש. כל ימות השנה היו מקיימים במקדש את מצוות ניסוך היין. ביין יש טעם, והוא רומז על הצורך לעבוד את ה' מתוך הכרה שכלית, טעם ותענוג, ולא באופן של 'מצוות אנשים מלומדה'. אך מזמן לזמן היו צריכים להוסיף לניסוך היין גם ניסוך של מים.

קבלת עול

מים אין בהם טעם, והם מסמלים עבודת ה' מתוך קבלת עול. עם כל חשיבותם של היין ושל קיום מצוות מתוך הכרה ותענוג, אי־אפשר שזה יהיה יסוד העבודה. הבסיס לעבודת ה' הוא ה'מים' – קבלת עול וקיום המצוות מפני שהן רצונו של הקב"ה.

יתרה מזו, ניסוך המים נעשה עם ניסוך היין. הדבר מלמדנו שגם היין צריך להיות משולב עם 'מים'. גם הכרה שכלית ותענוג בקיום המצוות אינם צריכים לבוא מהשכל והרגש של האדם בלבד, אלא מפני שהקב"ה רוצה כי יהודי יקיים את המצוות מתוך הכרה ועונג פנימי. דווקא על־ידי כך באים לשמחה האמיתית, ועל־ידי זה נעשית שמחה למעלה – "ישמח ה' במעשיו".

כאשר אבימלך השיב את שרה לאברהם טען כלפיו שלא היה צריך לומר ששרה היא אחותו, ושאל: "מה ראית כי עשית את הדבר הזה?". השיב לו אברהם: "כי אמרתי, רק אין יראת אלוקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי". אברהם חשש שהואיל ואנשי המקום אינם יראי אלוקים, הם עלולים להרגו כדי שיוכלו לקחת את שרה.

לכאורה גם השכל הישר מבין שרצח הוא דבר פסול. יש מצוות רבות, כמו כיבוד הורים, צדקה ועוד, שההיגיון מחייב את קיומן. למה אברהם קובע שאם אין יראת אלוקים במקום עלולים בני־האדם להידרדר למעשים שפלים כמו רצח?

השכל המעוות

אברהם מלמד אותנו שגם מצוות מוסריות, שההיגיון האנושי מחייב את קיומן, אין שום ודאות שיקוימו אם הן נשענות על שכלו של האדם בלבד. אם חלילה "אין יראת אלוקים במקום הזה" – עלול דווקא השכל לפתח שיטה שתצדיק את הדברים המתועבים והמושחתים ביותר.

ראו זאת במוחש בדור האחרון, במדינות שבהן לא הייתה יראת אלוקים. אמנם בני־האדם שחיו במדינות האלה דגלו במוסר ובערכים, אבל מכיוון שהמוסר הזה היה מבוסס על השכל האנושי בלבד, הרי כשהתעוררה בהם תאוה למשול על העולם כולו, נעשתה התנהגותם מנוגדת בתכלית לצדק וליושר והפך השכל האנושי לגמרי, עד שנעשה אצלם 'והרגוני', הריגת שישה מיליון יהודים הי"ד, לדבר פשוט.

מן המעיין

הצדקת הרשע

עיקר שפלותם וכיעורם של אנשי סדום, יותר מעצם התנהגותם המרושעת, הוא בניסיון שעשו להציג את רשעותם כדרך של צדק ויושר. על אף היותם אנשים רעים וחטאים, ראו את עצמם שלמים ומהוגנים לחלוטין.

(עקדת יצחק)

הרשעים זועקים

"זעקת סדום ועמורה כי רבה" (בראשית יח, כ). אם אנשי סדום, הרגילים במעשי רשע, זועקים אף הם "כי רבה" – שאכן רע ומר שם, סימן שהמעשים הרעים כבר פרצו שם את כל הגדרות. (חמש ידות)

מטעמים לשולחן השבת

כל אשר להם, וכבר אז הראה להם הקב"ה שאין להם לסמוך על ממונם, ובין רגע יכולים לאבדו. אלא שרק רצה ללמדם לקח והחזיר להם את כל רכושם ע"י אברהם אבינו זקן בן שמונים הוא ומשרתו, ובוהו הראה להם שכל כוחם לא עמד להם, והטעם לכך שכן משלהם אינם רוצים ליתן לאחרים לכן גם כוחם אבד, אבל אברהם אבינו שכל חייו וממונו נותן לאחרים יש בכוחו לגבור על צבאות רבים וחזקים. אלא שאת הלקח הם לא למדו, ומיד לאחר מכן חזרו לסורם והמשיכו לחיות כך עוד עשרים ושש שנה עד שהקב"ה גזר את דינם להופכם ולאבדם.

ואע"פ שראינו שהיו מוכנים לתת לאברהם את כל רכושם, אין זה נחשב להם כחסד, שכן הם לא נתנו אותו מעצמם אלא אברהם אבינו הצילו מיד ארבעת המלכים, ומן הדין הוא היה שייך לו, ומה שאמרו לו "ואת הרכוש קח לך", הוא מרמות רוחם שהרגישו בעצמם כאילו הם נותנים. ועוד שאף אם נחשב להם דבר זה כנתינה, אינו אלא תשלום שכר לאברהם על הצילו את כל עמם מן השבי והרעב, ומן הדין היו חייבים ליתן, שאברהם אבינו לא חייב להצילם. ועוד שבאמת כל דברי מלך סדום היו אמורים כלפי אברהם אבינו שהוא היה נשיא אלוקים ומוכבד בין כל העמים, ואם היה לוקח מהם היה נחשב להם כאילו הם קיבלו, שכן אדם חשוב המסכים לקבל מחבירו מתנה, זכות הוא לנותן ולא למקבל, ובוהו יבואר גם מה שאמר אברהם אבינו למלך סדום, כטענה מדוע אינו רוצה בכסף, שלא תאמר אני העשרתי את אברם, דהיינו מלך סדום היה מתכבד בכך שאברהם אבינו היה לוקח ממנו, והיה מתפאר בזה בפני כל שהוא זה שהעשיר את אברם. הרי לך שזו היא לקיחה ולא נתינה. ולכן אברהם אבינו הסכים שהערים אשר איתו יקחו, כי בזה אין מלך סדום מתכבד, אבל לעצמו לא רצה.

ובזה יובן דברי הגמרא (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ח) על הנאמר בלוט (י"ט י"ז) המלט על נפשך, אמרו רבותינו, אמר לו המלאך, דיין שאתה ממלט את נפשך, מלמד שיצא לוט וידיו על ראשו ולא הציל מנכסיו כלום. ע"כ. שלוט חשב לקחת עמו מרכושו, אך כיון שלא היה יותר טוב מהם ובחר בישיבתם על ישיבתו עם אברהם אבינו, לכן יצא נקי מנכסיו בלא דבר, שרצה להרבות לו כסף וזהב בלא שיתן לאחרים ובשל כך בחר בישיבת סדום, ולכסוף גם רכושו הרב שהביא עימו מאברהם לא נשאר.

והנה ענין הגמילות חסדים היא רק ענף אחד ממצות הבורא יתברך, אולם מדבר זה אני יכולים ללמוד מוסר השכל לכל מידה טובה ולכל מה שהקב"ה נותן לאדם, אם ישתמש בו האדם לטובה, לעשות בו רצון הבורא, יבורך גם החלק שניתן לו להשתמש בו לעניני החולין. אבל אם האדם ישתמש בכל לרעה ולא יפריש את החלק הראוי לבורא יתברך אזי לא ישאר לו דבר. וכמו שכתב בספר הישר (בראש השער הששי) בענין התאוה וז"ל, ואם תהיה התאוה חזקה עליו, יעביר על ליבו כי מותו יעזוב הכל, וטוב שיעזובו ברצון נפשו כדי להשיג רצון האל יתעלה, משיעזבו בעל כרחו וימצא חרון האל יתעלה. עכ"ל. ויהי רצון שנתת את כל כוחותינו לעבודת האל יתברך, וה' ישלח ברכה בכלך מעשה ידינו.

בפרשתנו אנו קוראים על מעשיהם המכוערים של סדום ועמורה ועל עונשם הגדול, וה' המטיר על סדום ועל עמורה גופרית ואש מאת ה' מן השמים. ויהפוך את הערים האל ואת כל הכיכר ואת כל יושבי הערים וצמח האדמה, ומן האמור בספר דברים (כ"ט כ"ב) ראינו עוד ממה שאירע בסדום, גופרית ומלח שרפה כל ארצה, לא תיזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב, כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים, אשר הפך ה' באפו ובחמתו. וצריכים אנו להבין הרי תמיד הקב"ה מעניש מידה כנגד מידה, מה המידה כנגד מידה בעונש הזה. ועוד, מדוע לא הרג הקב"ה את אנשי סדום ודי, מדוע צריך להפוך את כל האדמה, ולהשמיד את כל אוצרות הטבע הברוכים שהיו בסדום. הלא לא שמענו שהיה כמו בדור המבול שהשחית כל בשר את דרכו על הארץ.

והנה בכדי להבין זאת צריכים אנו להבין על מה נחתם גזר דינם, ואמנם התורה אומרת (בראשית י"ג י"ג), ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד, ופירש רש"י, רעים בגופם, וחטאים בממונם, אמנם התורה לא פירטה לנו מה היה רעותם וחטאם. והנה בנביא (יחזקאל ט"ז מ"ט) נאמר, הנה זה קנה עון סדום וְאָחֻזְתָּ, אָוֶן שָׁבַעַת לָקַח וְשָׁלַחַת הִשְׁקַט קָנָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ, וְיָד עֲנִי וְאָבִיוֹן לֹא הִקְזִיקָהּ. וכן באיוב (כ"ה ה' ו') נאמר על סדום אָרְצָךְ מִקְּנָה יָצָא לָקַח וְתַחֲתֶיהָ נִהְפָּךְ כְּמוֹ אֵשׁ. מְקוֹם סְפִיר אָבְנֶיהָ וְעִפְרָת וְזָהָב לוֹ. דהיינו שאע"פ שהיה לה אוצרות טבע רבים ונדירים, שאברניה היו ספיר ויהלום, ועפרה היה זהב, מ"מ לא רצו להחזיק ביד אחרים ושמרו על ממונם לעצמם. וכן רואים במשנה (אבות פ"ה משנה י') האומר שלי שלי ושליך שלך זו, מדה בינונית, ויש אומרים זו מדת סדום. ופירש הברטנורא שהיו מתכוונים לכלות הרגל מביניהם, ואע"פ שהיתה הארץ רחבת ידים לפנייהם ולא היו חסרים כלום. עכ"ל.

נמצינו למדים שעונשם היה שלא הסכימו ליתן ממה שהקב"ה להשפיע בחושבם שהוא שלהם, ואין לאף אחד חלק בו, ולא הסכימו להחזיק יד עני ואביון הנצרכים להם. ולכן מידה כנגד מידה הענישם הקב"ה ויכלה אותם ואת כל אוצרותם, ובוהו הראה להם שבמה שנתנאו ובטחו נענשו ונספו, ולא נשאר מכל עושרם דבר. ואפשר להסביר, שלכן הקב"ה הפך את כל ארצם למלח, וזאת ע"פ דברי רבותינו (כתובות ס"ו:), שאמרו מלח ממון חסר, דהיינו כמו שהמלח שומר על הבשר שלא יסרית, כך השמירה של הממון היא לחסר ממנו, אך מי שאינו מולח את ממונו ומחסר ממנו, לכסוף לא נשאר ממנו כלום. וכך אנשי סדום שלא רצו לחסר ממונם כלום, לכן הענישם הקב"ה שכל ארצם נהפכה למלח לרמז להם שלא מלחו את ממונם.

ובזה אפשר להסביר שזו כונת התורה באומרה רעים וחטאים, ופירש רש"י חטאים בממונם, והנה מילת חטאים פירושה חסרים [וכמו שראינו בפסוק (מלכים א' א' כ"א) והייתי אני ובני שלמה חטאים, ופירוש הענין שם חסרים], וגם כאן שהיו חוטאים בממונם שמחסרים אותו מן בני האדם את המגיע להם, ולכך הגיע גם להם חיסרון ולא נשאר להם דבר.

ואולם הקב"ה אינו מעניש אא"כ מזהיר, וכבר נתן אזהרה לאנשי סדום בענין זה עשרים ושש שנה קודם לכן, כאשר בא כדורעומר והמלכים אשר איתו שבו את

The Child's Needs Come First

Toward the end of Parashat Vayera we read the story of Hagar, Sara's maidservant who married Abraham and bore him a child, Yishmael. Abraham was forced to send Hagar and Yishmael away from the home due to the threat that Yishmael posed to his younger son, Yishak, and the Torah tells that Hagar and Yishmael wandered in the desert. Their water rations were depleted, and Yishmael nearly died of thirst. Hagar placed Yishmael under a bush and left him there, moving a far distance away from her child, because she did not want to see him die (21:16).

Rabbi Samson Raphael Hirsch (Germany, 1808-1888) noted that Hagar's conduct in this episode is antithetical to the model of parenting that we are to follow. Rabbi Hirsch writes that a Jewish parent never abandons his or her child, regardless of what is entailed. Hagar put her own emotions and feelings before her child's needs, leaving him alone in his time of dire distress to spare herself the torment of watching him suffer. The proper model of parenting is one which suspends all personal feelings and emotions when the child's needs are at stake. We must never abandon a child or deny him his needs because of our own personal concerns. Parents must be prepared to make difficult sacrifices on behalf of their children's education and upbringing. This means being prepared to forego on certain material luxuries for the sake of paying for Torah education and providing the child with the extra help or therapy that he might need. True, it might be difficult for parents to accept a lower standard of living and forego on vacations or a luxury car in order to pay for their children's education and, if necessary, special services. But this is the duty of a Jewish parent, which trumps personal concerns and material ambitions.

A particularly sensitive area where this issue commonly arises is Shidduchim. It occasionally happens that a boy will bring home a girl he had been dating, who is herself a worthy and suitable match, but the parents disapprove because of personal concerns, usually involving reputation and social stature. They might not think very highly of the family, or the family might have less money, and the parents will thus worry what their friends will say when they hear about the match. Of course, parents should intervene if their child wishes to marry somebody who is truly unsuitable. But they must never intervene out of personal concerns, because of their personal feelings. It is wrong to cause a child pain and abandon him to spare oneself unease.

The story of Hagar and Yishmael teaches us what parenting should not be. Our model of parenting is one which places the needs of our children before our own, being prepared to sacrifice our own wishes and desires for the sake of our children's happiness. We don't abandon children to spare ourselves; we remain with them, offering all the help and support their need, despite the sacrifices that this demands.